

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZGÜR ÇELİK / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 6670/10)

KARAR

STRAZBURG

17 Mart 2015

İş bu karar kesindir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Çelik / Türkiye davasında,*Başkan*

Helen Keller,

Yargıçlar

Egidijus Kūris,

Jon Fridrik Kjølbro

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Abel Campos'un katılımıyla Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 17 Şubat 2015 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (No. 6670/10) davanın temelinde, Türk vatandaşı Özgür Çelik'in ("başvuran") 12 Ocak 2010 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosuna bağlı Avukat İ.Akmeşe tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, 20 Şubat 2012 tarihinde Hükümet'e bildirilmiştir.

OLAY**DAVANIN KOŞULLARI**

4. Başvuran 1993 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedir.

5. Başvuran 23 Ekim 2009 tarihinde, çocukken, hırsızlık yaptığı şüphesiyle yakalanarak Çocuk Şube Müdürlüğüne götürülmüştür. Aynı

tarihte, ne polis ne de Cumhuriyet savcısı tarafından sorguya çekilmeden Bakırköy Sulh Ceza Mahkemesi hâkimi huzuruna çıkarılmıştır. İfadesi alındıktan sonra, hâkim, atılı suçun niteliği, mevcut delil durumu ve ilgilinin atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını göz önünde bulundurarak başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

6. Başvurana 30 Ekim 2009 tarihinde hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığını ihlal isnadında bulunulmuştur.

7. Bakırköy Çocuk Mahkemesi hâkimi, dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda, 5 Kasım 2009 tarihinde, atılı suçun niteliği, tutuklulukta geçen süre, mevcut delil durumu, kaçma riski ve ilgilinin henüz savunmasının alınmamış olmasını göz önünde bulundurarak tutukluluk halinin devamına karar vermiş ve adli kontrol tedbiri uygulanmasının yeterli olmayacağı kanaatine varmıştır. Hâkim, kaçma riskini, suçun işleniş şekline, suç konusunun değerine ve öngörülen cezaya dayandırmıştır.

8. Başvuranın avukatı 6 Kasım 2009 tarihinde müvekkili hakkında verilen tutukluluk halinin devamına dair karara itiraz etmiştir.

9. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda, 9 Kasım 2009 tarihinde Cumhuriyet savcısının yazılı görüşüne uygun olarak itirazı reddetmiştir. Cumhuriyet savcısının söz konusu yazılı görüşü başvurana ya da avukatına tebliğ edilmemiştir. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, itiraz edilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu kanaatine varmıştır.

10. Bakırköy Çocuk Mahkemesi 3 Aralık 2009 tarihinde, başvurayı atılı suçlardan suçlu bularak, toplam bir yıl iki ay yirmi gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. Söz konusu ceza, 8.800 Türk lirası para cezasına çevrilmiştir. Duruşma sonunda, mahkeme başvuranın salıverilmesine karar vermiştir.

11. Yargıtay 23 Aralık 2013 tarihinde, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 5. MADDESİNİN 3. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

12. Başvuran, Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrasına dayanarak tutukluluk süresinden şikâyet etmektedir.

13. Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

14. Mahkeme, çocuklar bakımından tutuklamaya son çare olarak başvurulabileceğini ve tutukluluk süresinin mümkün olduğunca kısa tutulması gerektiğini ve bu tedbire başvurulmasının kaçınılmaz olması halinde ise çocukların yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulmaları gerektiğini hatırlatmaktadır (bk. diğer kararlar arasında, *Nart/Türkiye*, No. 20817/04, §§ 28-35, 6 Mayıs 2008 ve *Güveç/Türkiye*, No. 70337/01, §§ 106-110, AİHM 2009 (özetler)).

15. Somut olayda, dikkate alınacak süre 23 Ekim 2009 tarihinde başvuranın yakalanması ile başlamış olup, 3 Aralık 2009 tarihinde mahkûm edilmesiyle sona ermiştir (yukarıda 5 ve 10. paragraflar). Dolayısıyla, ilgilinin tutukluluk süresi kırk gün sürmüştür. Bu süre boyunca, atılı suçun niteliği, tutuklulukta geçen süre, delil durumu, kaçma riski ve ilgilinin henüz savunmasının alınmamış olması, başvuranın tutukluluk halinin devamı için gerekçe teşkil etmiştir. Bu bağlamda, çocuk hâkimi, adli kontrol tedbirinin yeterli olmayacağını açık olduğunu değerlendirmiştir ki bu durum tutuklamaya son çare olarak başvurulduğunu göstermektedir. Tutukluluk halinin devamı ve buna karşı yapılan itirazın uzman hâkimlerce yani sırasıyla Bakırköy Çocuk Mahkemesi hâkimi ve aynı ilçenin Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi hâkimi tarafından incelendiğini belirtmek de uygun olacaktır. Başvuranın tutukluluk koşullarıyla ilgili olarak dosyada bilgi bulunmadığı doğru ise de, başvuran, yetişkinlerle birlikte tutulduğunu belirtmemiştir. Mahkeme, bununla beraber ulusal makamların, yargılamanın devamında “özel bir özen” gösterdiklerini gözlemlemektedir. Mahkeme,

yukarıda belirtilen hususlar göz önüne alındığında, başvuran tarafından maruz kalınan tutukluluk süresinin, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasını ihlal etmediği kanısındadır.

16. Bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

II. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 4. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

17. Başvuran, itiraz yargılaması çerçevesinde savcının görüşünün tebliğ edilmemesinden ve bu bağlamda duruşma yapılmamasından şikâyet etmektedir. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasını ileri sürmektedir.

A. İtirazın İncelenmesi Sırasında Duruşma Düzenlenmemesi

18. Mahkeme, tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvuran tarafından yapılan itirazın, Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 9 Kasım 2009 tarihinde, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda reddedildiğini tespit etmektedir. İlgilinin, hâkim huzuruna son çıkışı işbu tarihten yalnızca on altı gün öncesine, yani 23 Ekim 2009 tarihli sorgulamasına dayanmaktadır. Öte yandan Mahkeme, somut olayın koşullarında, 9 Kasım 2009 tarihli itirazın incelenmesi sırasında bir duruşma düzenlenmesinin gerekmediği kanısındadır. Taraflardan herhangi birinin –başvuran ve Cumhuriyet savcısı- söz konusu itiraz yargılamasına sözlü olarak katılmamış olması nedeniyle, bu durumun tek başına, silahların eşitliği ilkesine zarar vermediğini belirtmek gerekmektedir (*Altınok/Türkiye*, No. 31610/08, § 55, 29 Kasım 2011 ve *Ceviz/Türkiye*, No. 8140/08, § 49, 17 Temmuz 2012).

19. Bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

B. Cumhuriyet Savcısının Görüşünün Tebliğ Edilmemesi

20. İşbu şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit eden Mahkeme, kabul edilebilirliğine karar vermektedir.

21. Mahkeme, itiraz yargılaması çerçevesinde, savcının, itirazın reddine ilişkin yazılı görüşlerini Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine sunduğunu tespit etmektedir. Bu görüşler, başvuran veya avukatına tebliğ edilmemiştir. Dolayısıyla ilgililer, bu görüşe cevap verme imkânı bulamamışlardır. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, savcının görüşü doğrultusunda karar vermiş ve başvuran tarafından yapılan itirazı reddetmiştir (yukarıdaki 9. paragraf). Bu nedenle, Cumhuriyet savcısının görüşünün, başvurana veya avukatına tebliğ edilmediğini ve bu görüşe cevap verme imkânlarının bulunmadığını değerlendirerek, Mahkeme, iç hukukta öngörülen başvuru yolunun, taraflar arasında silahların eşitliği ilkesine riayet edilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının gerekliliklerini karşılamadığı kanısındadır (yukarıda anılan *Altınok* kararı, §§ 57-61).

22. Bu nedenle, Mahkeme, bu hususta Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

III. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 5. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

23. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. fıkrasını ileri sürerek, tazminat elde etmeye imkân verecek nitelikte bir başvuru yolu bulunmamasından şikâyet etmektedir.

24. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. fıkrasında belirtilen tazminat hakkının doğabilmesi için, bu hükmün diğer fıkralarından herhangi birinin ihlalinin, bir ulusal makam veya Sözleşme'nin kurumları tarafından tespit edilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*N.C./İtalya* [BD], No. 24952/94,

§ 49, AİHM 2002-X). Somut olayda, Mahkeme, Cumhuriyet savcısının görüşünün tebliğ edilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığından (yukarıda 22-23. paragraflar), başvuranın uğradığı zarardan dolayı tazminat talep etme imkânının bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

25. Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanununun [Bundan böyle "CMK" olarak anılacaktır.] 141. maddesinde, hakkında adli tedbir kararı verilen bir kişi için belirtilen bazı sınırlı durumlarda tazminat talebinde bulunma imkânının öngörüldüğünü tespit etmektedir. Hâlbuki olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olduğu şekliyle bu düzenlemeye bakıldığında Mahkeme, maddede sıralanan durumların hiçbirinde, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasına ilişkin şikâyetle çözüm getirebilecek nitelikte bir başvuru yolunun bulunmadığını ve dolayısıyla somut durum bakımından maruz kalınan zararın telafisini talep etme imkânının öngörülmediğini gözlemlemektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, Hükümet'in başvuranın durumuna benzer bir durumda bulunan yargılanabilir bir kişiye CMK'nın 141. maddesine dayanarak tazminat verilmesine ilişkin herhangi bir yargı kararı ibraz edemediğini kaydetmektedir (bk. diğer kararlar arasında, *Ergezen/Türkiye*, No. 73359/10, § 57, 8 Nisan 2014).

26. Bu nedenle, Mahkeme, başvuranın tazminat elde etmesine imkân veren bir hukuk yolu bulunmadığını kanaatinde olup, Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

27. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder."

A. Manevi Tazminat

28. Başvuran, maruz kaldığı manevi zarar bağlamında 20.000 avro talep etmektedir.

29. Hükümet bu meblağa karşı çıkmaktadır.

30. Mahkeme, Sözleşme'nin ihlal edildiğine ilişkin tespitinin manevi zararın tazmini için yeterli olduğu kanısındadır (bk. bu anlamda, yukarı anılan Ceviz kararı, § 64).

B. Masraf ve Giderler

31. Başvuranlar aynı zamanda, Mahkeme önünde yaptığı masraf ve giderler için 5.048 Türk lirası (yaklaşık 2.000 avro) talep etmektedir. Kanıtlayıcı belge olarak, avukatlık ücret tarifesini ibraz etmektedir.

32. Hükümet, bu meblağa karşı çıkmaktadır.

33. Elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, başvurana 1.000 avro ödenmesinin makul olduğu kanısındadır.

C. Gecikme Faizi

34. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası (Cumhuriyet savcısının görüşünün tebliğ edilmemesi) ve 5. fıkrası bağlamındaki şikâyetlerle ilgili olarak başvurunun kabul edilebilir, geri kalan kısmının ise kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiğine;

3. Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. fıkrasının ihlal edildiğine;
4.
 - a) Davalı Devletin, başvurana, üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek ve başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere masraf ve giderler için 1.000 avro (bin avro) ödemekle yükümlü olduğuna;
 - b) Yukarıda anılan sürenin bitiminden itibaren ve ödeme tarihine kadar, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere bu süre boyunca uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek basit faiz oranının uygulanmasının uygun olduğuna;
5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İchtüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 17 Mart 2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Helen Keller
Başkan